

УДК 811.521/.581:378

DOI: 10.15587/2519-4984.2017.91032

СУЧАСНИЙ СТАН НАВЧАННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ АКАДЕМІЧНИХ ЦІЛЕЙ В МОВНИХ ВНЗ УКРАЇНИ

© О. В. Асадчих

У статті розглядається стан навчання японської мови для академічних цілей у мовних вишах України, аналізуються результати анкетування студентів-японістів, подаються концептуальні відмінності у підходах до освіти на Заході і Сході. Аналізуються питання мотивації вивчення японської мови в Україні та в країнах Європи, визначається рівень сформованості япономовної комунікативної компетентності в академічній сфері

Ключові слова: японська мова для академічних цілей, Захід, Схід, комунікативно-прагматичний підхід, поп-культура

1. Вступ

Японія належить до світових лідерів економічного розвитку, культурного потенціалу та фінансових можливостей. Тому з кожним роком стрімко зростає кількість охочих вивчати японську мову в Європі. Також уряд Японії усебічно сприяє популяризації японської мови та культури: за його підтримки відкриваються культурні центри у країнах Європи, де зацікавлені мають змогу навчатися на курсах японської мови та культури. Такі культурні центри існують у Польщі, Румунії, Угорщині, Англії, Німеччині, Франції, Італії, Іспанії, а також і в Україні [1].

Частина європейців, й серед них українці, прагнуть вивчити японську мову на курсах у японських культурних центрах, тому що їх вабить японська поп-культура. Це словосполучення є широкоживаним на сайтах японських культурних товариств у ЗМІ. У цих джерелах ідеться про поп-культуру Японії як потужний стимул вивчення японської мови, як фокус зацікавленості для людей, які полюбляють дивитися японські мультфільми аніме і хочуть сприймати їх мовою оригіналу; читати японські комікси манга і коментувати їх японською, переймати молодіжну субкультуру косплей [1]. Ми свідомі того, що гуманітарне поняття «поп-культура» має значно серйозніше тлумачення у філософії та соціології. У працях Герберта Генса та дослідженнях теорій медійного спілкування Деніса Мак Квейла наведено аргументи на користь розрізнення масової та популярної культури [2, 3]. До поп-культури вчені зараховують не лише ті явища, якими країна має право пишатися і які варто розповсюджувати, але і звичайні замкнених, маргінальних прошарків суспільства, які шкодять адекватним культурним контактам (наприклад: 腹きり – «харакірі» (самогубство шляхом розрізання власного черева), 自殺 «джісацу» (самогубство) у лісі 青木ヶ原 Аокігахара, мистецтво татуювання ヤクザ «якудза» (так званої «японської мафії») тощо). Проте, здійснюючи наше дослідження і контактуючи безпосередньо з японськими колегами, ми зробили висновок, що самі японці прагнуть поширювати лише позитивні й гуманні традиції і культурні здобутки. Тому вони сміливо визначають поп-культуру Японії як сприятливий стимул для оволодіння японською мовою у Європі і світі.

Бажання опанувати японську мову часто виявляють люди, які відчувають потребу у глибшому

пізнанні духовності Сходу. Вони прагнуть цитувати японських поетів, рядки віршів хайку і танка, опанувати мистецтво ікебана, чайної церемонії, пізнавати таємниці японських видів бойового мистецтва, особливості східних вірувань. Нарешті, актуальними є бізнес-інтереси, потреби розумітися на японській техніці, ІТ технологіях, спілкуватися у відрядженнях, культурних місіях, професійних колах. Усе це і означає вибір японської мови для вивчення серед інших іноземних мов.

2. Літературний огляд

Нині українська японістика може пишатися ґрунтовними дослідженнями українських науковців, а також етнічних японців, які мешкають в Україні, у таких галузях: мовознавство, літературознавство, фольклористика, а також інші галузі науки [4]. Українські дослідження у галузі японської лінгводидактики не мають такої наукової бази, хоча демонструють серйозний інноваційний прогрес завдяки дослідженням О. Асадчих, Т. Бондарчук, В. Голубець, Г. Михайлюк, О. Озерської, О. Покровської, Т. Свердлової та М. Торкот [5–7]. В працях зазначених науковців розглядаються питання методики навчання японського монологічного мовлення студентів мовних спеціальностей на початковому етапі, шляхи ефективного навчання лексики японської мови, питання навчання майбутніх учителів японської мови розуміння граматичних засобів вираження модальності у процесі читання, аналізуються умови використання тестових завдань для навчання студентів мовних спеціальностей граматично правильно японського мовлення.

Усі ці дослідження відповідають потребам сучасного суспільства, якому відчутно бракує фахівців-японістів, адже останнім часом Україна підтримує тісні зв'язки з багатьма східними країнами, у тому числі й Японією. Результатом такого співробітництва є збільшення кількості підприємств, які працюють із закордонними партнерами, в Україні відбуваються динамічні перетворення у політичному, соціально-економічному й культурному житті, тому оволодіння іноземною мовою загалом, а також японською мовою зокрема в системі вищої освіти набуває все більшої актуальності у сучасному суспільстві.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження – проаналізувати стан навчання японської мови для академічних цілей у вищих Україні, де вивчається японська мова для удосконалення методики формування компетентності японського академічного мовлення.

Для досягнення мети поставлені наступні завдання:

- 1) зробити ретроспективний огляд процесу становлення української японістики;
- 2) проаналізувати концептуальні відмінності у підходах до освіти на Заході і Сході;
- 3) визначити рівень сформованості японської комунікативної компетентності в академічній сфері на основі аналізу анкетування студентів мовних спеціальностей вишів України.

4. Ретроспективний огляд процесу становлення української японістики

Статистика навчання японської мови у світі свідчить, що якщо навчальні установи, де викладається японська мова, умовно поділити на три групи: школи (початкові, середні та вищі), заклади вищої освіти (університети) та неакадемічні навчальні заклади (мовні школи, університетські курси, репетиторство та ін.), можна зазначити, що 57.1 % усіх учнів вивчають японську мову у школах, 26.6 % відвідують вищі навчальні заклади, а 16.4 % задовольняються курсами та репетиторами.

У Східній, Південно-Східній Азії, Північній Америці, а особливо в Океанії, переважна більшість учнів вивчають японську мову в школах. У Південній Азії, Центральній та Південній Америці вивчення японської мови відбувається у неакадемічних закладах, таких як мовні та культурні центри, а також на різноманітних мовних курсах. Натомість у Західній та Східній Європі, на Близькому Сході та в Африці японську мову вивчають переважно на рівні ВНЗ. В Україні японська мова, переважним чином, вивчається у вищій школі, хоча також існують мовні курси, культурні центри, державні та приватні школи [1].

Якщо говорити про Європу, окрім курсів при культурних центрах, японська мова вивчається у багатьох європейських університетах. Наприклад, у Паризькому університеті (Université de Paris) японська мова є мовою фахового спрямування. Концепція розвитку японістики в магістратурі цього університету спрямована на інтеграцію до навчального процесу пізнавальної й умотивованої наукової діяльності студента, накопичення професійного досвіду, формування самостійності і креативності для досягнення фахових практичних цілей. Тому в магістерському плані провідне місце посідають японська мова для академічних цілей, фахове японське мовлення, міжкультурна комунікація [1].

Урядова організація Японська Фундація (The Japan Foundation 国際交流基金) провадить різну культурну й освітню роботу: всесвітній моніторинг викладання та вивчення японської мови, сприяння розв'язанню проблем викладання та навчання японської мови у світі, організацію програм навчання та стажування для викладачів японської мови за кордоном, популяризацію японської мови та культури за межа-

ми Японії, культурний та інтелектуальний обмін із зарубіжними державами. Японська фундація має свої офіси також і в європейських столицях: Будапешті, Мадриді, Парижі, Римі, а також у Лондоні.

Значну роль у викладанні та вивченні японської мови відіграють товариства викладачів японської мови, серед яких Європейське товариство викладачів японської мови (ヨーロッパ日本語教師会) і Всеукраїнське товариство викладачів японської мови (ウクライナ日本語教師会). Українське товариство розпочало свою діяльність у 1996 році під назвою «Київська асоціація викладачів японської мови». Воно обрало за мету розвиток викладання та вивчення японської мови в Україні шляхом обміну інформацією між викладачами та навчальними закладами; проведення методичних семінарів, круглих столів, міжнародних конференцій; організації та проведення заходів для молоді і студентів. Як активний член Всеукраїнського товариства викладачів японської мови в Україні, ми маємо досвід проведення:

- 1) щорічного Всеукраїнський конкурсу промов японською мовою (ウクライナ日本語弁論大会);
- 2) щорічного кваліфікаційного іспиту з японської мови (日本語能力試験);
- 3) щорічної міжнародної науково-практичної конференції та семінарів із проблем дослідження, викладання та навчання японської мови в Україні (全ウクライナ国際公開シンポジウム、教師巡回セミナー);
- 4) літнього табору для тих, хто вивчає японську мову в Україні (夏の日本語キャンプ).

В Україні, окрім ВНЗ та небагатьох закладів середньої освіти, японську мову можна вивчати на курсах Українсько-Японського культурного центру. Маючи на меті поглиблення взаєморозуміння, взаємозбагачення культур та розвиток співробітництва між Україною та Японією, у 2006 році Українсько-Японський центр НТУУ «КПІ» розпочав свою діяльність на базі Національного технічного університету України «КПІ». Центр реалізує програму знайомства з японською історією, традиціями, культурою, науково-технічним та інноваційним потенціалом, проводить мовні курси, різноманітні заходи із залученням зацікавлених сторін. Останнім часом важливим напрямом є підтримка проектів «Фукусіма-Чорнобиль».

У 2011 році для зміцнення культурного співробітництва та взаєморозуміння між Україною та Японією НТУУ "КПІ" та Japan Foundation (Японська Фундація) заснували в Українсько-Японському центрі "Японський мовний центр – Японський фонд", який реалізує поглиблену програму знайомства з японською культурою та мовні курси.

Для усіх охочих відкрито бібліотеку, яка налічує уже понад 13 тис. інформаційних матеріалів. В Українсько-Японському центрі НТУУ "КПІ" можна замовити індивідуальні майстер-класи, узяти в оренду японський традиційний одяг та провести фотосесію у справжній японській кімнаті [8].

На наш погляд, буде цікавим дізнатися про концептуальні відмінності у підходах до освіти на Заході і Сході. Їх можна умовно поділити на 5 груп:

Креативність на протязі зусиллям. Західні системи освіти роблять акцент на ідеї виховання творчої особистості. Звичайно, до ідей системності в

навчанні дослухаються, але викладачі свідомо наполегливо застосовують індивідуальні підходи до різних учнів, тобто важливу роль відіграє індивідуалізація навчання.

Східна освіта віддає перевагу наполегливості, тобто максимальному зосередженні на зусиллях. За таким принципом для студента нічого не може бути занадто складним, якщо він достатньо практикує. Тому, студенти отримують величезну кількість домашніх завдань і вчать працювати самостійно. Це пояснює факт переваги азіатських студентів у продуктивності навчання порівняно з їхніми однолітками, коли вони потрапляють у більш демократичні щодо ставлення до навчання західні навчальні заклади.

Участь на протипагу сприйняттю. Західна освіта ставить за мету виховання студентів як повноцінних учасників освітнього процесу. Тому їх спонукають ставити запитання і дискутувати зі своїми викладачами, а також критично мислити.

На Сході студенти переважним чином є пасивними реципієнтами інформації: вони підкоряються авторитету викладачів, а сам процес навчання менш інтерактивний, ніж на Заході.

Люди з особливими потребами: залучення на протипагу відстороненню. Західна освіта докладає великих зусиль для залучення дітей з особливими потребами до загальної маси студентів – вони, як правило, навчаються разом з іншими студентами або, як мінімум, це вважається їхнім фундаментальним правом.

На Сході ми зазвичай бачимо діаметрально протилежний підхід: люди з особливими потребами, навіть якщо вони можуть навчатися з основним колективом, майже завжди навчаються окремо від інших, і це не вважається дискримінацією.

Індивідуалізм на протипагу підпорядкуванню. Індивідуалізм завжди був однією із найбільш характерних рис західного суспільства. Особистість, іншими словами «індивід» вважається набагато більш важливим, ніж група. Тому західні студенти не бояться висловлювати свою думку й робити помилки – це вважається невід'ємною частиною процесу розвитку особистості.

Східне суспільство, як правило, більш колективістське, і колективізм породжує підпорядкування – для того, щоб мати успіх у групі, людина повинна відповідати її цінностям, принципам та думкам, оминаючи при цьому критику і зберігаючи обличчя, коли критики unikнути неможливо.

Самореалізація на протипагу результату. Популярною ідеєю у західному підході до освіти є те, що студенти повинні реалізувати себе в навчанні – тобто вивчати те, що їм подобається, і робити це в нескладний для них спосіб.

Східна освіта натомість прагне зробити людей більш продуктивними – як для себе, так і суспільства в цілому. Діти відвідують підготовчі курси з раннього віку, витрачають багато часу на навчання, щоб не відставати від своїх однолітків, іншими словами, освітній процес спрямований лише на продуктивний результат, тому розвагам та веселошам у навчанні немає місця [9].

Повертаючись до питання японістики в Україні, зазначимо, що багато для розуміння культури та історії вивчення японської мови в Україні дає ретроспективний огляд процесу становлення української японістики. Вона має свою поважну історію. Перші спроби вивчати Японію, її мову та культуру в Україні були розпочаті у Харківському університеті В. Шерцлем, П. Савченком та А. Красновим і датуються 1860-ми роками [4]. Ще один центр японознавства почав формуватися у Києві на початку ХХ ст. Проте систематичні наукові дослідження почалися в 1920-ті рр., у період, коли японознавство виділилося в окрему наукову дисципліну, було закладено фундамент японознавчої освіти, сформувався коло вчених, почали виходити перші спеціальні наукові праці та перші переклади з японської українською мовою, у т. ч. зроблені безпосередньо з оригіналу [4]. У 1970-ті рр. відновлюється викладання японської мови, з'являються праці з мистецтвознавства і культурології (О. Шелестова, М. Федоришин), географії (Б. Яценко), мовознавства (В. Резаненко). Особливо успішно в цей період перекладається японська література [4]. Реальне зародження японістики як науки на теренах України слід датувати початком 90-х років ХХ ст., коли в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, а згодом і в Київському національному лінгвістичному університеті були створені відділення сходознавства, де поряд з іншими східними мовами було розпочато викладання японської мови [4]. У той самий час почали захищати перші кандидатські й докторські дисертації із японістики, було розпочато друкування перших вітчизняних навчальних посібників та підручників, почали з'являтися перші японсько-українські та українсько-японські словники.

Сьогодні японська мова викладається у кількох ВНЗ України: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський національний лінгвістичний університет, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київський університет імені Бориса Грінченка, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, Інститут сходознавства і міжнародних відносин «Харківський колегіум», Львівський національний університет імені Івана Франка, Національний університет «Львівська політехніка», Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Чорноморський державний університет імені Петра Могили.

Студенти Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка на основі прямих двосторонніх між університетських угод мають можливість навчатися в провідних ВНЗ Японії, серед яких: Університет Аояма Гакуїн (青山学院大学) (м. Токіо), Університет Кейдзайхока (経済法科大学) (м. Осака), Університет Рюоку (京都龍谷大学) (м. Кіото), (天理大学) Університет Тенрі (м. Тенрі), Університет Цукуба (筑波大学) (м. Цукуба). Також за сприяння Посольства Японії в Україні українські студенти навчаються за урядовими програмами Міністер-

ства освіти і науки Японії у багатьох інших японських університетах.

Такі поважні навчальні заклади приділяють увагу фаховій і науковій підготовці своїх студентів і магістрантів, щоб їхній комунікативний рівень був достатнім для професійних і культурних контактів. Тому викладачі цих університетів активно долучаються до створення сучасної навчально-методичної бази японської мови всіх рівнів. Прикладні аспекти навчання отримують науково-теоретичне обґрунтування.

Проблеми навчання японської мови у вітчизняній лінгводидактиці порушувалися у працях Т. Бондарчук, В. Голубець, Г. Михайлюк. Т. Бондарчук досліджувала шляхи ефективного навчання лексики японської мови [5]; навчання майбутніх учителів японської мови розумінню граматичних засобів вираження модальності у процесі читання було предметом дослідження Г. Михайлюк [7]. В. Голубець зробила внесок у методику навчання японської мови, дослідивши умови використання тестових завдань для навчання студентів мовних спеціальностей граматично правильного японського мовлення. У працях автора дисертації розглядалися питання методики навчання студентів мовних спеціальностей усного японського монологічного мовлення на початковому етапі, а також інші питання методики навчання японської мови теоретичного і практичного характеру [6]. Усі згадані праці стосуються окремих аспектів японської мови, однак цілісні методичні системи навчання японської мови на різних її рівнях є актуальним напрямком, який потребує подальшого дослідження. Винятком можна вважати докторську дисертацію російської дослідниці Л. Нечаєвої «Научно-методические основы структуры и содержания учебников японского языка для русскоговорящих (высшая школа)», 2000 року. Автор пропонує системні характеристики підручника для вивчення японської мови на початковому та середньому рівнях [10]. Вона зазначає, що складність граматичної структури японської мови робить неможливим використання на початкових етапах навчання автентичних текстів, тому активну інтеграцію соціокультурних знань слід забезпечувати завданнями і вправами. Підручник японської мови, за її науковою позицією, більше є системним набором вправ, завдань та інструкцій, що організований на засадах тренінгу. Усі вправи і завдання потрібно співвідносити з видами мовленнєвої діяльності.

Обираючи об'єктом дослідження процес навчання японської мови у ВНЗ України, ми з'ясували, що воно орієнтоване на підготовку фахівців, які володіють японською мовою на рівні, необхідному для розуміння суспільно-політичної і соціально-побутової інформації, усного перекладу переговорів і письмового перекладу документів, для встановлення ділових контактів із представниками країн із японською мовою спілкування. Це визначає методичну концепцію навчального процесу, що найчастіше перебуває у річищі комунікативно-когнітивного підходу до вивчення японської мови. Поява значної кількості досліджень із питань підвищення якості навчання японської мови на початковому та середньому рівнях, удосконалення викладацької майстерності українських викладачів-японістів, написання навчальних

посібників, які враховують особливості україномовної аудиторії студентів-японістів, а також стабільне зростання можливостей навчатися у провідних японських університетах, забезпечене грантами, стипендіями, пропозиціями стажування, сприяють підвищенню рівня володіння японською мовою на початковому та середньому рівнях її вивчення.

Проте фахова філологічна підготовка студента-японіста в українському університеті не повинна обмежуватися рівнями А1–В1 володіння японською мовою. Як свідчать дані щорічного опитування, яке проводить уряд Японії у межах програм моніторингу викладання та вивчення японської мови як іноземної в Україні, кожного другого фахівця-випускника університету можна критикувати за недостатньо розвинені вміння япономовної академічної грамотності. Схожі дані ми отримали, провівши анкетування серед 387 студентів, які вивчають японську мову в ВНЗ Києва, Харкова та Львова, у відповідях яких містилась інформація про значні пробіли у володінні японською мовою для академічних цілей, що ускладнює їхнє функціонування як викладачів японської мови після закінчення магістратури, зменшує шанси продовжити навчання в аспірантурі японських ВНЗ, обов'язковою вимогою яких є володіння японською мовою для академічних цілей на рівні В2 або С1, а також значно обмежує їхню науково-дослідницьку діяльність. Тобто головною причиною неуспішності розвитку японської комунікативної компетентності в академічній сфері є недостатня методична забезпеченість формування академічної грамотності й оволодіння студентом чи магістрантом академічним стилем японського мовлення у межах обов'язкового університетського курсу. Цей факт зумовлено специфікою академічної японської мови загалом і відсутністю методик комплексного навчання японської мови для академічних цілей зокрема. Також існує ще низка психологічних причин, однією з яких є зміна чи втрата позитивної мотивації вивчення японської мови в термінах до вступу в університет та після кількох років навчання в університеті.

Ми переконані, що курс академічного японського мовлення має бути обов'язковим (предмет класу А) в програмах для філологічних факультетів університетів України. Його відсутність у магістерських програмах університетів негативно впливає на рівень володіння японським академічним мовленням і, як наслідок, зумовлює втрату академічної комунікативної компетентності. Тому, з метою удосконалення навчання японського академічного мовлення в умовах магістратури, були внесені зміни у навчальні плани Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка, згідно з якими, для студентів кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії з 2016 року запроваджено курс «Японська мова для академічних цілей». Проведений нами аналіз навчальних планів ВНЗ України також засвідчив наявність посиленої уваги до академічного мовлення як основи здійснення досліджень та опису його ходу і результатів, формування і розвитку якого відбувається в межах таких дисциплін, як: «Східномовно-український переклад наукових текстів», «Основи наукових дос-

ліджень», «Мовно-стилістичні особливості східномовних наукових текстів» тощо.

5. Результати дослідження

Відповідно до мети дослідження підсумуємо отримані результати.

1. Ретроспективний огляд процесу становлення української японістики показав, що нині українська японістика може пишатися ґрунтовними дослідженнями українських науковців, а також етнічних японців, які мешкають в Україні, у таких галузях: мовознавство, літературознавство, лінгводидактика, фольклористика, а також інші галузі науки. Усі ці дослідження відповідають потребам сучасного суспільства, якому відчутно бракує фахівців-японістів.

2. Проаналізувавши концептуальні відмінності у підходах до освіти на Заході і Сході, можна стверджувати, що існують суттєві розходження у підходах до освіти, які можна умовно поділити на 5 груп:

- 1) креативність на противагу зусиллям;
- 2) участь на противагу сприйняттю;
- 3) люди з особовими потребами: залучення на противагу відстороненню;
- 4) індивідуалізм на противагу підпорядкуванню;
- 5) самореалізація на противагу результату.

3. Як показав аналіз сучасного стану навчання японської мови для академічних цілей в мовних вищах України, а також аналіз результатів анкетування студентів-японістів, відсутність обов'язкового курсу

академічного японського мовлення у магістерських програмах університетів негативно впливає на рівень володіння японським академічним мовленням і, як наслідок, зумовлює втрату академічної комунікативної компетентності. Також фахова філологічна підготовка студента-японіста в українському університеті не повинна обмежуватися рівнями А1–В1 володіння японською мовою.

Перспективу дослідження вбачаємо у розробленні інтегративної системи навчання японського академічного мовлення із урахуванням концептуальних відмінностей у підходах до освіти на Заході і Сході, а також інших особливостей процесу навчання японської мови студентів-філологів у вищах України.

6. Висновки

З вищезазначеного аналізу можна зробити висновки, що для удосконалення методики навчання японської мови для академічних цілей студентів філологічних спеціальностей у вищах України в процесі формування умінь японського академічного мовлення мають бути обов'язково враховані виявлені у ході даного дослідження концептуальні відмінності у підходах до освіти на Заході і Сході при розробленні навчальних курсів з японської мови для академічних цілей. Також курс японського академічного мовлення має бути обов'язковою дисципліною в магістерських планах вишів України, оскільки його відсутність негативно впливає на рівень володіння японським академічним мовленням.

Література

1. The Japan Foundation [Electronic resource]. – Available at: <http://www.jpff.go.jp/index.html>
2. Gans, H. J. American Popular Culture and high Culture in a Changing Class Structure [Text] / H. J. Gans // Prospects. – 1985. – Vol. 10. – P. 17–37. doi: 10.1017/s0361233300004051
3. McQuail, D. Mass Communication and Public Interest: Towards Social Theory for Media Structure and Performance. Communication Theory Today [Text] / D. McQuail, D. Cmweley, D. Mithell. – Polity Press, 1994. – P. 241–254.
4. Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу [Текст]: монографія / ред. І. П. Бондаренко. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2010. – 472 с.
5. Бондарчук, Т. О. До питання про типологію лексемно-семантичних одиниць японської мови [Текст] / Т. О. Бондарчук // Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія. – 2004. – № 7. – С. 220–227.
6. Голубець, В. В. Комплекс тестових завдань для формування граматичних навичок продуктивних видів мовленнєвої діяльності японської мови [Текст] / В. В. Голубець // Вісник КДПУ. Сер. Педагогіка і психологія. – 1998. – № 1. – С. 169–174.
7. Михайлюк, Г. В. Навчання майбутніх учителів японської мови розуміння граматичних засобів вираження модальності у процесі читання [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук / Г. В. Михайлюк. – К., 2010. – 25 с.
8. Українсько-Японський Центр НТУУ "КПІ" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.jc.kpi.ua/uk/pro-nas/pro-nas-in.html>
9. West and East: 5 Main Differences in Approach towards Education [Electronic resource]. – Available at: <https://www.thepensters.com/blog/west-east-education/>
10. Нечаева, Л. Т. Научно-методические основы структуры и содержания учебников японского языка для русскоговорящих (высшая школа) [Текст]: автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Л. Т. Нечаева. – М., 2000. – 80 с.

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Любащенко О. В.
Дата надходження рукопису 14.12.2016*

Асадчих Оксана Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії Інституту філології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, вул. Володимирська, 60, м. Київ, Україна, 01033
E-mail: asadchih@gmail.com